

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

3 lus est dum læsis sociis succurritur armis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

sem sua libertatis non in suo Deo, sed in homine posuerunt. Sic etiam de prima ordinatione legitur, a quod rapinam suorum bonorum cum quibus suscipiebant, non querentes sibi aliorum patrimonium, sed quædam, quantum digni inveniebantur pro nomine Iesu continentiam pati. Sic et Apostolus in prima epistola suadet Corinthios, b ut iniquitatem & fraudem patienter seruant potius, quam reputentur fraudes fundantur. Sic ab idololatris, & a quibusdam quibusdam abstinentiam potius, quam cum scandalis fratrum edamur. Sic et a impietibus abstinet, ne aliquod offendiculum Evangelii Christi præstet. Cum ergo ille, qui ab iniuria armis arceatur, non minus scandalizet, quam ille a quo ablata carum iudicio respiciunt, patet quid ad propulsum injuriam non sunt pericula commoveri aucta. Quod autem petendum non est, illud iure præstari non debet. Sed contra multa rite præstantur, quæ tamen pace non pervertunt. Bonus enim non rite iniuria vindictam petens, quam malum pro malo redderet, quam tamen iudex recte infligit, non nisi bonum pro malo redderet.

C. I. ¶ Quæ sit differentia retributionum. Vide Augustinus in c. expostione s. l. 1. c. 1. et s. l. 1. c. 1.

¶ Differentia sunt reddere bona pro malis, non reddere mala pro malis; hæc duo bonorum sunt, & prius melius. Non reddere bona pro bonis, reddere mala pro bonis hæc duo malorum sunt, & posterius deterius. Reddere bona pro bonis mala pro malis; hæc duo medicum & sunt: prius propinquum bonis, convenit i etiam malis, quod Christus non arguit, sed plus oportere dicit, e qua Ezechiel hoc faciunt: posterius propinquum malis, convenit tamen etiam bonis. Vnde & lex s. modum ubi non statuit: [Oculum pro oculo.] Quæ si dicitur peccati, iniustorum iustitia est, non quia iniqua est ultio, quam lex statuit, sed quia vitiosa est libido ulciscendis, magisque ad iudicem pertinet hoc inter homines decernere, quam bonum hominem sibi expetere. Hic enim redderet malum pro malo: iudex vero punit, non delictum, sed sententiam iustitiam, quod est malum pro malo; sed delictum iustitiam, iustum pro iniusto, quod est bonum pro malo, quod etiam Deus iudex facit.

¶ Augustinus in explanatione psalmi i. v. h. s. differentias quædam capitulæ cuius sententiam auctor glossæ ordinariæ invidiosus hoc brevitati, ex qua glossa videtur acceptum hoc capit.

¶ Conventi etiam malis] Verba hæc non sunt in plerisque, verba, ne in glossa: sed non longe distant a verbis B. Augustini.

¶ Iudex vero] In glossa ordinariæ & plerisque Gratiani manifeste legitur, iudex vero non, sed dilectione iustitiam, quæ bonum est pro malo, quod & Deus iudex facit. Non sunt tamen reliqua verba, quoniam apud B. Augustinum in eadem explanatione aliquando inferri eadem ferri laborant.

¶ Item ab aliquo capto iniquis suis exiguntur, pro rata tamen reddenda iustitiam. ¶ Item vasa sacra ab aliquo barbaro iniquis exiguntur, pro redemptione tamen captivorum iustitiam præstantur. Sic et iniuria propulsa, licet iniuste passulatur, tamen iuste præstatur: quoniam et ipse passulatus non uti passus, iniuste præstatur. Aliud enim est iniuriam propulsa, ut sibi loca reliquum vivere, aliud ut aliorum utilitatem que ministerio coram esset, & bonorum voluntas eius iustitiam inferri esset; aliud sibi suam a Deo in bonum reddere, ut adiorum, que inferuntur a Deo ad vite correctionem, humanam voluntatem auctorem, nulla præcedente correctione: sicut iustitia, qui captivitatem sibi immanentem Aegyptiorum iustitia se quædam passulatur, sicut parentiam præsentia vasa, non revocantes ad memoriam: [De h nobis auctorem de retributione, quæ una salus hominum.] et idem i

a Hieron. c. 27. b r. Cor. 12. c Glossa ordinariæ ibid. d v. l. Pro eo, ut diligenti me. e ad medicorum. e Math. 1. f Exod. 21. g abscindere. h Psal. 1. i Psal. 1.

[Et in curribus, & in equis, non autem in nomine Dei nostri invocabimus.] Petere ergo, vel prestare in tribulatione subsidium, ut voluptuosus quis in crimine vivat, damnable est. Petere autem, vel prestare solatium, ut male factus delinquendi adimatur, ut ecclesia pacem adipiscatur, ut aliquis multorum utilitati servetur, utile est & honestum: distimulare vero est gravissimum. Hinc de Paulo legitur, a quod cum quidam Iudeorum iurarent se non commisituros panem, nisi eum interficerent, petiit milites a prætoribus, quorum præfatio illis servaretur ab iniuria Iudeorum, non sine voluptati, sed omnium utilitati vitibus. Hinc in Evangelio b mercenarius vocatur, qui videri lupum venientem, & dimittit ovem, & fugit. Hinc etiam ecclesia auxilium ab Imperatore ad sui defensionem petere monetur.

C. II. ¶ Ab Imperatore ecclesia auxilium postulare debet. Unde Augustinus ad Bonifacium ait, epist. 10.

Maximianus e Episcopus Vagiensis auxilium petiit ab Imperatore Christiano [contra a hostes ecclesie.] non tam sui ulciscendi causa, quam tuenda ecclesie sibi credita. Quod si pretermisisset, non ejus fuisset laudanda patientia, sed negligentia merito culpanda. Neque enim & Apostolus e Paulus vita sua tramitiorum contulerat, sed ecclesie Dei, quando contra illos, qui eum occidere conspiraverunt, consilium eorum Tribuno ut prodiret, effecit. Vnde factum est, ut eum ad locum quo fuerat producendus, deduceret milites armatus, ne illorum pareretur s. infidias.

C. III. ¶ Catholici adversus hereticos a potestatis ordinariæ defensionem possunt postulare.

¶ Item Augustinus ad Emeritum, epist. 164.

¶ Officiis g adversus illicitas & privatas vestrorum violentias (quas & vos ipsi, qui talia non i. facitis, doletis & gemitis) a potestatis ordinariæ tuitionem petunt, non qua vos persequantur, sed qua se defendant.

¶ Non facitis] Adhuc est negatio ex originali & bone, & alia etiam emendata. Refert autem ibi B. Augustinus id quod decretum fuerat in sancto concilio Carthageno, ac repetitur in concilio Africano, cap. 66. citatur autem infra eadem, cap. ab Imperatoribus.

C. IV. ¶ Quantum interest inter persecutionem catholicorum & hereticorum. Item ejusdem contro. literæ. Petilianus, lib. 2. c. 28.

Pro h membris Christi adversus vos faciunt, & vobis restitunt quicunque in catholica parva adhuc fidei eo animo sunt, quo tunc Petrus fuit, cum i. ferum pro Christi nomine intrinxi. Sed multum interest inter vestram persecutionem, & istorum. Vos similes estis vestro sacerdotis Iudeorum, quia ferventes principibus vestris adversus ecclesiam catholicam, id est, adversus Christi corpus armamini. Ipsi autem tales sunt, qualis tunc Petrus fuit, qui pro Christi corpore, id est, pro ecclesia etiam corporaliter pugnavit.

C. V. ¶ Iustitia piens est, qui patrum bello tuetur a barbaris. Item Ambrosius libro primo de officiis, c. 27.

Fortitudo, & quæ vel in bello metur a barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel a latronibus socios plena iustitia est.

C. VI. ¶ Prodest latroni vel pirata, qui membra ejus debilitat. Item Hieronymus super Sodomiam, ad c. 1.

a Abr. 27. b Ioan. 10. c Polyd. 1. d. ut. Ivo p. 10. c. 19. d absint ab orig. e Alter. 23. f al. patens infidias. g Ivo p. 10. c. 10. Pam. l. s. c. 26. h Ivo p. 10. c. 27. i Ioan. 10. k Ivo p. 10. c. 19. Pam. l. s. c. 26.

Si quis fortitudinem latronis, & piratae, & furis e-
neruat, infirmosque eos reddat, prodest illis sua in-
firmis. Debilitata enim membra, quibus prius non be-
ne uentur, a malo opere cessabunt.

C. VII. *Qui facti non repellit injuriam, firmi-
tus est ei, qui facit.*
Item Ambrosius libro primo de officiis,
cap. 37.

Non e in inferenda, sed in depellenda injuria lex vir-
tutis est. Quoniam non repellit a facio injuriam, si
potest, tam est in vitio, quam ille, qui facit. Unde S. Moy-
ses hinc prius ortus est tentamenta bellica i. fortitudinis.
Nam cum d. vidisset Hebraum ab Aegypto injuriam ac-
cipientem, defendit, ita ut Aegyptium proficeret, atque
in arena absconderet. Salomon e quoque ait: [Eripe-
eum, qui ducitur ad mortum.]

¶ Bellica. Sic emendaturus est ex originali, cum etiam in
manuscriptis Gratiani legitur, imbellis.
C. VIII. *Malorum impetati faves, qui eis
obviare cessas.*
Item Anastasius & Damasius Papa.

¶ Vi s potest obviare & perturbare peruersos, & non
facit, nihil aliud est, quam favere eorum impietati.
Nec enim caret scrupulo societatis occultat, qui manifesto
facinori definit obviare.

C. IX. *Qui divina mandata contemnit, seve-
rius coercetur vindictis.*
Item Calixtus, episc. 2. ad Episcopos Gallia.

¶ Istum g est, ut qui divina contemnit mandata, & in-
obedientes Patrum existunt iussionibus, severioribus
corriganur vindictis: quatenus ceteri talia committere
timeant, & omnes gaudent fraterna concordia, & cuncti
sumant severitatis atque bonitatis exemplum. Nam si
(quod absit) ecclesiasticam sollicitudinem, vigoremque
negligimus, perdit desidia disciplinam, & animabus fide-
lium profectio nocebitur.

C. X. *Imperatores cum Episcoporum provisione
ecclesiarum defensionem adversus divitum
potentiam debent su-
scipere.*
Item ex concilio Carthaginensi s. h. cap. 9.

¶ Imperatoribus universis visum est i postulandum
propter afflictionem pauperum, quorum molestiis
sine intermissione fatigatur ecclesia, ut defensores eis ad-
versus potentias i divitum cum Episcoporum provisione
delegentur.

¶ Visum est. Sic est emendatum ex codicibus concilii im-
pressi & manuscriptorum. Antea legebatur, iustum est auxilium
postulandum.

¶ Ecce quod nunquam est obviandum peruersis, & injuria socio-
rum arripit est propulsanda, ut & malis adempta facultas delin-
quendi prosit, & bonis optata facultas liberis consulendi ecclesia mi-
nistretur. Hoc qui non facit, consentit.

C. XI. *Non sunt immunes a scelere, qui non
liberant eos, quos possunt a faculo
liberare.*
Unde Augustinus ait in Psal. 81.

¶ Stendit & [Propheta] nec illos immunes a scelere
esse, qui permiserunt Christum principibus interfi-
cere, cum pra multitudine timerent, & possent illos a fa-
culo, & se a consensu liberare. Qui i delinxi obviare cum
potest, consentit.

¶ Qui delinxi. Haec in eadem glossa referuntur ex Cas-
siodoro.

a Ivo p. 10. c. 13. Pam. l. 1. c. 20. b descriptus, orig. e Neg.
orig. d Exod. i. e Proverb. 24. f Damasius episc. 3. ad
Stephanum, cap. 8. sup. dist. 13. error. g Damasius episc. 3. ad
Stephanum, cap. 8. sup. dist. 13. error. h Polybius, hancentis, Poly. l. 7.
tit. 11. Asellum. l. 1. cap. 13. i Polybius, Asell. l. 1. cap. 13. Ivo
p. 8. cap. 266. h & in Africano cap. 42. i alimpendentias,
rogaverit d. k Glossa ord. ibi, ex B. Augusti. & Casio-
doro ad illud. [Eripite pauperem.]

solero: cujus verba sunt haec. Nam cum possit obviare per-
versis, si desinas adversari, consensus erroris est.

QUESTIO IV.

¶ Quid autem vindicta inferenda non sit, multa modo
probat. Mali enim tolerandi sunt, non dimittendi
in reparatione ferendi, non corporatim expellendi.

C. I. *Quomodo mali sunt tolerandi, & quomodo
ab eis vitandus sit.*
Unde Augustinus ait in libro de verbis Domini,
sermo 11.

¶ Tolerandi sunt quidem mali pro pace, nec e omni-
saliter ab eis recedatur: sed spiritualiter i expulsi
est facere quod pertinet ad correctionem malorum, cum
tunc licet pro gradu cuiusque, salva pace: dispendia
non tangere. Non enim Propheta, qui haec dicebat, im-
pulum suum dimiserunt: sed inter eos habitabant, qui
incredabant, unum templum cum eis intrabant, cum
sacramenta celebrabant. Hoc est exire, ore non par-
te: hoc est impudum non tangere, voluntate non
sentire.

¶ Caput hoc est in glossa ordinaria. 2. Cor. ad ea verba, ecclesie
medio eorum, sententia vero accepta ex sermone 11. Augusti
de verbis Domini: ex quo insi a ead. cap. 100. & cap. 101. vult
idem pertinentia referuntur.

¶ Spiritualiter. Hic iterum postea erant duo voca. Spiritu-
aliter autem, qua sunt exponitae, quae & a p. 17. vult
glossa ordinaria abfuit.

C. II. *Quid mali sunt tolerandi a iudice.*
Idem.

¶ Bonus tolera malum. Nam & Christus i iudice
cum sciret furem esse, toleravit, & ad pedem
misit, eique cum aliis Eucharistiam dedit.

¶ In istum huius capiti est in tractatu 10. in Irenaeo. Irenaeus
vero voluitur accepta ex glossa ordinaria in psalmo 11. ad
10. Dixit enim in corde suo. & explanatione 11. Augusti
psalmo 10. cuius propria verba referuntur. sup. 1. c. 10.
Ab eadem vero copiam haec eadem sententia explicatione
la 162.

C. III. *Pro pace ecclesia mali sunt
tolerandi.*
Idem super Ioan. tra. 10. ad c. 10.

¶ Vid e ergo voluit Dominus nosse Iam. Ceteri
fratres mei, admonere ecclesiam suam, quatenus
num perditum inter duodecim habere solent, ut
los toleremus, ne corpus Christi dividamus. Iam
sanctos est Judas: ecce fur est Judas, & ex com-
fuit sacrilegus, non qualicumque fur. Fur factus
Dominicorum loculorum, sed sacrorum. Si crimi-
scemuntur in foro qualicumque facti, & periculi
culatus enim furtum dicitur de re publica, & non
dicatur furtum rei privatae, quomodo publica
vehementius iudicandus est sacrilegus fur, qui
rit non undecunque tollere, sed de ecclesia tollere.
Qui aliquid de ecclesia furatur, Iudex perditum
tur.

¶ Multa in hoc capite sunt emendata ex beati Augustini
sermone 11. de verbis Domini.

C. IV. *De eodem.*
Idem sermone 11. de verbis Domini.

¶ Ecce, d. inquit, dicit Propheta. [Recedite a
inde, & immundum ne tetigeritis.] Recedite a
malos pro pace toleramus, a quibus carere
dere iubemur, ne tangamus immundum i. Non
tacebunt spirituales intelliguntur: illi qui
ter. Nam & ego clamo cum Propheta: & i quibus
que sumus vasa, utitur nobis Deus in dispensatione
sua. Clamamus & nos, & dicimus vobis, recedite
inde, & immundum ne tetigeritis, sed coram
a alme b 7. g. ad verbum, circa serm. c
tit. 7. d Beda 2. Cor. 6. Polybius, Asell. l. 10.